

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Jany Woleské
“Sociální dovednosti všeobecných sester pracujících
na specializovaných odděleních”

předkládané v roce 2018 na Katedře psychologie FF UK

- **Stručná charakteristika práce a její celkové zhodnocení**

Disertační práce „*Sociální dovednosti všeobecných sester pracujících na specializovaných odděleních*“ představuje aktuální problematiku orientovanou na profesní kompetence všeobecných sester, zaměřuje se na několik oddělení nemocnic u nás. Autorka cíle svého disertačního projektu směřuje na často spíše opomíjenou skupinu sociálních dovedností, ačkoli je zřejmé, že jsou právě tou částí profesní kompetence všeobecných sester, která významně zefektivňuje jejich interakci a komunikaci s pacienty i lékaři.

Autorka se ve svém projektu věnovala tematické, která vycházela z její bohaté a velmi kvalitně reflektované praxe. Zaměřením a určitou mírou naplnění výsledků projektu se do lékařské praxe zase vrací – ať už do pregraduálního, tak postgraduálního vzdělávání sester. Některé výsledky empirického šetření stojí za publikování, budou-li podrobněji analyzovány a uvedeny do souvislostí podpory profesního zaměření zdravotních sester.

- **Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů**

Disertační práce J. Woleské se zabývá aktuální problematikou profesních dovedností zdravotnického personálu, která se dotýká každého pacienta v reálné praxi a může přispět ke koncepci pregraduální a postgraduální rozvoje profesních dovedností sociálního charakteru u všeobecných sester. Jde tedy o studii, jejíž výsledky převážně směřují k praktickým úkolům, i když předložená disertační práce má teoreticko-empirický charakter.

Předložená disertační práce je v literárně přehledové části velmi podrobně strukturovaná (dílem až příliš), je myšlenkově pestrá, i když poněkud méně obsahově uspořádaná. Tento formální aspekt ubírá na přehlednosti a tematické linii studie. V I. části práce se autorka v šestnácti různě rozsáhlých kapitolách věnuje tématům, která se dotýkají disertačního projektu v širokých souvislostech. Ačkoli jde o věcně rozsáhlou problematiku, obsahová

sevřenost práci chybí, autorka dala přednost šíři poznatků, někdy na úkor jejich hloubky. Některé kapitoly je možné vidět jako stěžejní (např. 7., 8., 9., 12.), jiné spíše obsah doplňují (např. kapitola 4., 6., některé subkapitoly z 5. kapitoly), ale objevují se i kapitoly či subkapitoly, které považuji za zbytné, protože se s jejich poznatky v empirické části pracuje jen okrajově nebo vůbec (např. kapitoly 1., 2., 10., 11., 16.).

Kapitoly věnované sociálním dovednostem jsou hlavní obsahovou částí práce. Autorka přináší poznatky i souvislosti, ale opět poněkud neuspořádaně, k některým aspektům sociálních dovedností se vrací na různých místech, jiné by bylo možné ještě podrobněji propracovat. Kupříkladu se nedomnívám, že by těsně souviselo s cílem práce rozlišení pojmů sociální a interpersonální dovednosti, ale podrobněji se věnovat možnostem rozvíjení sociálních dovedností v rovině poznatkové, nácvikové a „upevňující“ by jistě za další pozornost stálo. K úvaze dávám pro případné publikování vybraných výsledků práce zaměření na komunikační dovednosti a nikoli obecně na komunikaci jako takovou. Projekt se tak opět rozbíhá do šíře, zatímco by měl být sevřenější a směřovat k sociálním dovednostem různého charakteru v práci sester.

V různých subkapitolách I. části disertační práce je zřejmé, že se autorka velmi dobře orientuje v praktických otázkách a konceptech či přístupech lékařské a zdravotnické praxe k činnosti sester, které „pojmenovává“ a otevírá prostor pro jejich zkoumání i praktické naplňování. V tomto smyslu jsou zajímavé standardy vzdělávání sester (v EU, USA i u nás), ale i jasně postížené specifické požadavky na sestry pracující na specializovaných odděleních.

Lze shrnout, že si autorka uvedenými poznatky v teoretické části otevřela prostor a vytvořila solidní základ pro vlastní empirické šetření. Autorka pracuje s primárními prameny, které jsou předkládány s porozuměním a na základě vlastní zkušenosti. Možná, že mohly být častěji využity novější prameny.

Empirická část disertační práce zahrnuje dva výzkumy. Celá tato část je uvedena poněkud stroze formulovanými cíli pro empirické šetření. Uvítala bych jejich logičtější uspořádání a propojení se hlavními východisky výzkumu (např. shrnutím jen podstatných poznatků z I. části práce, výzkumných předpokladů apod.).

První výzkum, který autorka nazývá „pilotním“, je v kontextu celé práce spíše prvním výzkumem v řešení dané tematiky. Velikost souboru respondentů, zvolené metody

(dotazování – dotazník a rozhovor) i získané výsledky tvoří zajímavé poznatkové zázemí pro sociální dovednosti všeobecných sester. K metodologii tohoto výzkumu mě zajímá, jak byl soubor 80 respondentů vybrán. Domnívám se, že prezentaci výsledků by rozhodně prospělo, kdyby přílohy č. 4 – 10 byly součástí textu a tvořily základ pro jejich analýzu, kterou by čtenář mohl sledovat tak, jak by jí autorka rozvíjela.

Druhý výzkum představuje studii kvantitativního designu, metodou sběru dat bylo opět dotazování – konkrétně dotazník sociálních dovedností a dotazník životní spokojenosti. Jde o dotazníky standardizované, ve výzkumné praxi ověřené. Oba dotazníky jsou dobře a jasně popsány. Pro tento výzkum autorka stanovila devět hypotéz, jejichž formulace mohly být přesnější a úžeji vymezené. Zkoumaný soubor nakonec tvořilo na 800 respondentů. Soubor je stručně popsán, jak to umožňovaly zjištěné anamnestické údaje. Lituji, že prezentace výsledků výzkumu je tak strohá, uvedené tabulky jistě nesou informace, které mohla a měla autorka podrobněji analyzovat. Jistě autorce pro analýzu výsledků mohla pomoci konzultace s autorem dotazníku SSI R. Riggim, kterou z vlastní iniciativy realizovala. Doufám, že stručná analýza dat bude těžištěm vystoupení doktorandky v rámci obhajoby její disertační práce.

Výsledky výzkumů otevírají mnoho dalších otázek. Na některé z nich autorka reaguje v *Diskuzi*, která poněkud méně důsledně drží svůj tvar a obsahuje shrnutí výsledků jen druhého výzkumu na místo celé i. i II. části celé práce. Závěr je věcným završením předložené studie.

K formální úrovni zpracování disertační práce mám několik poznámek či připomínek. Autorka relevantně pracuje s odbornými zdroji a přirozeně pracuje s odborným jazykem. Poněkud mě překvapila sice jednotně, ale pro psychologii poněkud nestandardně citovaná literatura. Nepřehledné je, že autoři nejsou v této podobě citování seřazeni podle abecedy, špatně se v nich čtenář orientuje. Jak už jsem uvedla, některé přílohy měly být součástí textu, což by do textu přidalo informační hodnotu. Mezi formální připomínky počítám, že text jde více do šíře než do hloubky, což by si daná problematika „zasloužila“ více.

Vlastní přínos disertační práce

Disertační práce J. Wolesské je teoreticko-empirickou studií, která se opírá o vcelku relevantní soubor odborných pramenů a realizuje dosti rozsáhlá výzkumná šetření přímo v podmínkách

odborné práce všeobecných sester na specializovaných odděleních v našich nemocnicích. Její přínos spočívá zejména v pojmenování a otevření problematiky sociálních dovedností všeobecných sester jako důležité součásti jejich profesní kompetence. Některé výsledky poukazují na možnosti podpory v rozvoji profesní kompetence, jiné bude třeba ještě dále ověřit či prohloubit a specifikovat. Práce předkládá zajímavé výsledky, které otvírají další otázky charakteru věcného i metodologického.

Dotazy k obhajobě

- Byla získána řada poznatků i výsledků empirického šetření. Zajímalo by mě, jak by mohl být obsahově i časově uspořádán výcvik sociálních profesních dovedností sester už působících na specializovaných odděleních. Jak by se lišil od výcviku využívaného v profesní přípravě sester.
- Jak využít poznatků k omezení úskalí výcviku (autorka hovoří o limitech a dokonce devalvací sociálních dovedností).
- Zajímalo by mě, proč byl v „pilotním“ výzkumu využit jiný dotazník na zkoumání sociálních dovedností v profesi všeobecné sestry než ve druhém výzkumu. Jak se dotazníky liší, co je předností každého, co úskalím?
- Jaké výsledky v prvním a druhém výzkumu autorka považuje za zásadní pro podporu profesní kompetence všeobecných sester ze specializovaných oddělení.

Závěr

Předloženou studii Mgr. Jany Woleské lze akceptovat jako **disertační práci**, která **splňuje požadavky** standardně kladené na odborné studie tohoto druhu v oboru **sociální psychologie**, a proto práci **doporučuji k obhajobě** (s klasifikací prospěla).